ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П.І. ЧАЙКОВСЬКОГО

№ 4 (9) 2010 рік

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ імені П. І. Чайковського

Науковий журнал

№ 4 (9) 2010

Київ – 2010

УДК 008+78.03+78.07
ББК 71.0+85.310.Б

ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ імені П. І. Чайковського

Науковий журнал. Виходить щоквартально

№ 4 (9) 2010

Засновник і видавець: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського.
Україна, Київ, вул. Архітектора Городецького, 1/3.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія КВ, № 140-90-3061Р від 25. 05. 2008.

Згідно з постановою президії ВАК України від 27 травня 2009 року за № 1 – 05/2
«Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського»
внесено до переліку наукових фахових видань України
в галузі культурології та мистецтвознавства.

Редакційна колегія:

Рожок В. І., доктор мистецтвознавства, професор, народний артист України (головний редактор)
Антонюк О. В., доктор політичних наук, професор (заступник головного редактора)
Апатський В. М., доктор мистецтвознавства, професор, народний артист України
Берегова О. М., доктор мистецтвознавства, доцент
Герасимова-Персидська Н. О., доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України
Гнатюк Л. А., кандидат мистецтвознавства, доцент (відповідальний секретар)
Гуменюк Т. К., доктор філософських наук, професор
Давидов М. А., доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України
Зінькевич О. С., доктор мистецтвознавства, професор
Корній Л. П., доктор мистецтвознавства, професор
Москаленко В. Г., доктор мистецтвознавства, професор
Посвалюк В. Т., доктор мистецтвознавства, доцент, заслужений артист України (заступник головного редактора)
Пясковський І. Б., доктор мистецтвознавства, професор
Світайло Л. Р., кандидат філологічних наук, доцент (науковий редактор)
Скорик М. М., кандидат мистецтвознавства, професор, народний артист України
Тишко С. В., доктор мистецтвознавства, професор
Черкашина-Губаренко М. Р., доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України

Рекомендовано до друку Вченою радою Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського (протокол № 4 від. 27 грудня 2010 р.).

За достовірність інформації, зміст статей редакція відповідальності не несе.
Висловлені у статтях думки можуть не збігатися з поглядами редакції.

© НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010

Забара М. В.

РОБЕРТ ШУМАН ТА ФЕЛІКС МЕНДЕЛЬСОН: СТОРІНКИ ІСТОРІЇ ОДНІЄЇ ДРУЖБИ

Ювілеї відомих музикантів завжди викликають особливу увагу до їх творчості як у виконавців та слухачів, так і у науковців. Останні прагнуть віднайти нові факти, пропонують нові дослідницькі підходи, прискіпливо вивчаючи документи і свідчення сучасників. Кожен історичний час дає змогу по-новому уявити масштаб діяльності музичних геніїв, усвідомити далекоглядність їх творчих ідей та знахідок. Так, зацікавленість Р. Шуманом (1810–1856) та Ф. Мендельсоном (1809–1847) зумовлена ювілейними датами: двохсотріччям від дня їх народження: численні нові публікації, наукові конференції, фестивалі у різних країнах світу, зокрема в Україні. Багато творів Ф. Мендельсона, відомих та менш відомих, прозвучало у програмах фестивалю «Харківські асамблеї» 2009 року. Свого часу за матеріалами наукової конференції (Харків) було видано збірник наукових статей «Ф. Мендельсон-Бартольді і традиції музичного професіоналізму»[1].

Одним зі світових центрів, у якому зосереджені унікальні архівні матеріали, постійно досліджується творчість цих митців, є Лейпциг. І це закономірно, бо саме у цьому місті відбулася знакова зустріч Роберта Шумана з диригентом, піаністом, відомим композитором Феліксом Мендельсоном, запрошеним із Дюссельдорфа до Лейпцига, і який із часом в особі Р. Шумана знайшов спільника, прихильника та справжнього свого шанувальника.

Тема взаємин двох видатних митців ніби достатньо досліджена, особливо в німецькій літературі, хоча її висвітлення має дещо однобічний характер. Більше знаємо і можемо довідатися з відомих джерел про ставлення Р. Шумана до Ф. Мендельсона, ніж навпаки. Науковцям відоме особливе захоплення Шумана-критика творчою особистістю Ф. Мендельсона. Не залежало воно ні від змін у соціальному статусі кожного з них, ні від інтенсивності особистих контактів. Ставлення Р. Шумана залишалось незмінним і після смерті Ф. Мендельсона. Про близькі дружні стосунки музикантів свідчать численні спостереження і подробиці приватного характеру, які містяться в листах Р. Шумана, щоденниках та спогадах, хоча, як відомо, творчі уподобання музикантів не завжди збігались. Простежити за їхніми стосунками, звертаючись до опублікованих україно- і російськомовних джерел, значно складніше. По-перше, значно менша зацікавленість радянського музикознавства постаттю Ф. Мендельсона суттєво послабила увагу сучасних російських та українських дослідників до його взаємин із Р. Шуманом. По-друге, відомо, що серед адресатів чи кореспондентів Ф. Мендельсона немає імені Р. Шумана. До того ж, досі не знайдені і не введені у науковий обіг 36 листів Ф. Мендельсона, адресовані Р. Шуману. Після передчасної смерті свого колеги і друга, Р. Шуман власноруч передав їх брату композитора Паулю Мендельсону, про що згадує російський дослідник творчості Р. Шумана О. В. Лосєва[2]. По-третє, Ф. Мендельсон, хоч активно й листувався з численними ко-

[1] Ф. Мендельсон-Бартольди и традиции музыкального профессионализма : сб. науч. трудов / сост. Г. И. Ганзбург ; «Харьковские ассамблеи» ; Институт музыкознания. – Харьков, 1995. – 171 с.

[2] Див. коментарі до: Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисловие О. В. Лосевой // Музыкальная академия. – 1999. – № 3. – С. 193-194.

респондентами, проте не виступав як музичний критик і не вів щоденника. Тому його прямі висловлювання про творчість Р. Шумана не розраховані на оприлюднення. Важливо, що й сьогодні доступної україно- та російськомовної літератури про Ф. Мендельсона надзвичайно мало порівняно з документами і науковими розробками про Р. Шумана. Особливо це стосується листування.

Листування Р. Шумана[1] опубліковане в Росії за редакцією Д. В. Житомирського. Це ґрунтовне двотомне видання з розгорнутими коментарями та посиланнями на першоджерела. Загальна кількість вміщеної кореспонденції – більше тисячі одиниць. Їх доповнює видання публіцистики Р. Шумана за редакцією того ж біографа[2]. Натомість, листи Ф. Мендельсона у російському перекладі опубліковані лише у біографічній книзі Г. Ворбса[3] (1966), мета якої – описати біографію композитора, тому в ній наведено лише уривки з листів та фрагменти повідомлень сучасників (їх у книзі до трьохсот), у кінці є стислі коментарі. Проте факти біографії композитора вимагають ґрунтовних роз'яснень, доповнень у зв'язку з опублікуванням листів у більш пізніх німецькомовних джерелах.

Така відмінність у доступності матеріалів стосується і спогадів сучасників про Р. Шумана і Ф. Мендельсона. Вагомим і авторитетним виданням останніх десятиліть стало російське видання «Спогадів про Роберта Шумана»[4] за редакцією О. В. Лосєвої. У ньому є розгорнутий довідковий апарат, усі документи мають посилання на сучасні дослідження німецьких науковців. На такому тлі зовсім інакше сприймаються спогади сучасників про Ф. Мендельсона. Вони у невеликому обсязі доступні у двох російських джерелах. Серед них – згадана біографічна книга Г. Ворбса, а також публікація у вигляді статті «Спогади Роберта Шумана про Ф. Мендельсона»[5] за редакцією О. В. Лосєвої (1999).

Серед українських дослідників діяльність Ф. Мендельсона як засновника Лейпцизької консерваторії досліджувала у дисертаційній роботі Л. А Гнатюк[6], опублікувавши з цього питання низку статей[7] до виходу друком збірника

---

[1] Шуман Р. Письма : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., научн. ред., вступ. статья, коммент. Д. В. Житомирского ; пер. с нем. Д. В. Житомирского, Е. М. Закс, Л. С. Товалёвой, В. Г. Шнитке. – М. : Музыка, 1970–1982. – Т. 1. – 1970. – 719 с. ; Т. 2. – 1982. – 525 с.

[2] Шуман Р. О музыке и музыкантах : сб. ст. : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., текстологическая ред., коммент. и указатели Д. В. Житомирского ; пер. с нем. А. Г. Габричевского и Л. С. Товалёвой ; ред. перевода Г. А. Балтер. – М. : Музыка, 1975–1979. – Т. 1. – 1975. – 407 с. ; Т. 2-А. – 1978. – 327 с. ; Т. 2-Б. – 1979. – 294 с.

[3] Ворбс Г. Х. Феликс Мендельсон-Бартольди. Жизнь и деятельность в свете собственных высказываний и сообщений современников / Ганс Христоф Ворбс ; пер. с нем. В. Розанова ; предисл. и примеч. А. К. Кенигсберг. – М. : Музыка, 1966. – 319 с.

[4] Воспоминания о Роберте Шумане / пер. с нем. А. В. Михайлова и О. В. Лосевой ; сост., коммент. и предисл. О. В. Лосевой. – М. : Издательский дом «Композитор», 2000. – 556 с.

[5] Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. –1999. – № 3. – С. 190–206.

[6] Гнатюк Л. А. Микола Лисенко і Лейпцизька консерваторія: німецька музично-теоретична школа як фундамент європейської музичної освіти : дис. … канд. мист. : спец. 17.00.02 / Гнатюк Лариса Анастасіївна ; Київ. держ. конс. ім. П. І. Чайковського. – К., 1994. – 216 с.

[7] Гнатюк Л. А. Ф. Мендельсон и Лейпцигская консерватория / Л. А. Гнатюк // Ф. Мендельсон-Бартольди и традиции музыкального профессионализма : сб. науч. трудов / сост. Г. И. Ганзбург ; «Харьковские ассамблеи» ; Институт музыкознания. – Харьков, 1995. – С. 48–60; Гнатюк Л. А. Э. Ф. Рихтер и западноевропейское музыковедение XIX века / Гнатюк Л. А. // Музыка Западной

«Ф. Мендельсон-Бартольді і традиції музичного професіоналізму». Вони відкрили перспективу для усунення зазначеної нерівноцінності у вивченні діяльності цих видатних митців.

Аналіз публікацій та доступних джерел дає підстави стверджувати, що досліджувана проблематика вимагає від сучасних українських музикознавців більш уважного і зацікавленого ставлення. Цим зумовлена актуальність статті, матеріалом для якої стали п'ять названих джерел: листи Р. Шумана[1], його публіцистика[2], книга «Спогади про Роберта Шумана»[3], листування Ф. Мендельсона, повідомлення сучасників про нього у книзі Г. Ворбса[4] та стаття зі спогадами Р. Шумана про Ф. Мендельсона[5]. Як уже відзначалось, особливо цінними є видання про Р. Шумана, бо у них вміщено розгорнутий довідковий апарат і важливі фактичні дані та посилання на інші першоджерела. Це суттєво полегшить розкриття взаємозв'язків Р. Шумана і Ф. Мендельсона.

Мета статті – охарактеризувати лейпцизький період спілкування двох видатних особистостей – Р. Шумана та Ф. Мендельсона; розглянути їхні стосунки, які тривали дванадцять років і обірвалися раптовою смертю Ф. Мендельсона.

Варто нагадати, які творчі здобутки мали музиканти і як складалися їх відносини. Лейпциг як осередок музичного просвітництва на той час мав високий авторитет серед музикантів. Тут відбулася перша зустріч двох музикантів, тут розгорталась їхня творчість. Відомо, що естетичні погляди Р. Шумана та Ф. Мендельсона були зорієнтовані на високу класику. Прагнення відродити традиції давніх майстрів, звернення до творчості Й. С. Баха та Г. Ф. Генделя, В. А. Моцарта та Л. ван Бетховена органічно збіглося з початком романтичної, за визначенням Р. Шумана, – «нової поетичної доби». Коло спільних контактів Р. Шумана і Ф. Мендельсона безпосередньо вказує на глибину і перспективу їх особистісних відносин. Одночасно атмосфера міста і його популярність як музичного центру Європи сприяла розширенню зв'язків з іншими видатними музикантами того часу.

Перша їхня зустріч, за спогадами Р. Шумана, відбулась у залі лейпцизького Гевандхауза у серпні 1835 року[6]. Остаточним переїздом Ф. Мендельсона до Лейпцига наприкінці вересня того ж року відкрився новий період для обох митців. Двадцятишестирічний Ф. Мендельсон був на той час уже відомим музикантом у Європі. Його

Европы – классика и современность: творчество, исполнительство, педагогика / [сост. и ред. А. Стахевича ; под общ. ред. М. Р. Черкашиной-Губаренко]. – К., 1994. – С. 32–39.

[1] Шуман Р. Письма : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., научн. ред., вступ. статья, коммент. Д. В. Житомирского; пер. с немецкого Д. В. Житомирского, Е. М. Закс, Л. С. Товалёвой, В. Г. Шнитке. – М. : Музыка, 1970–1982. – Т. 1. – 1970. – 719 с.; Т. 2. – 1982. – 525 с.

[2] Шуман Р. О музыке и музыкантах : собр. ст. : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., текстологическая ред., коммент. и указатели Д. В. Житомирского ; пер. с нем. А. Г. Габричевского и Л. С. Товалёвой ; ред. перевода Г. А. Балтер. – М. : Музыка, 1975 – 1979. – Т. 1 – 1975. – 407 с. ; Т. 2-А. – 1978. – 327 с.; Т. 2-Б. – 1979. – 294 с.

[3] Воспоминания о Роберте Шумане / пер. с нем. А. В. Михайлова и О. В. Лосевой ; сост., коммент. и предисловие О. В. Лосевой. – М. : Издательский дом «Композитор», 2000. – 556 с.

[4] Ворбс Г. Х. Феликс Мендельсон-Бартольди. Жизнь и деятельность в свете собственных высказываний и сообщений современников / Ганс Христоф Ворбс ; пер. с нем. В. Розанова ; предисл. и примеч. А. К. Кенигсберг. – М. : Музыка, 1966. – 319 с.

[5] Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. –1999. – № 3. – С. 190–206.

[6] Там само. – С. 197, 198.

приймали і визнавали у високих колах. Виступи у концертних залах та при дворі Пруссії та Австрії, Англії та Франції мали успіх і широкий розголос. Він був знаним і авторитетним майстром серед музикантів у різних галузях музичної діяльності, мав блискучу репутацію піаніста, композитора і диригента. Автор симфоній, увертюр, камерних інструментальних та фортепіанних творів, він на той час писав майже в усіх жанрах, мав значний досвід диригентської роботи, зокрема постановки ораторій і мес видатних майстрів, та організації музичних урочистостей у Дюссельдорфі й Кельні. Погоджуючись на посаду директора оркестру лейпцизького Гевандхауза, молодий музикант був у розквіті творчих сил і в зеніті слави.

Р. Шуман тільки розпочинав кар'єру музиканта. Незважаючи на те, що перший твір композитора (ABEGG-варіації, ор. 1) вийшов друком тільки 1831 року, він, за його словами, був чи не п'ятдесятою спробою творчо реалізуватись. До 1835 року Р. Шуман написав більшість своїх фортепіанних творів і був упевнений у своєму музичному призначенні, але його суспільне визнання ще чекало на нього.

Вікова різниця між Ф. Мендельсоном і Р. Шуманом – один рік, вона не впливала на їх популярність і суспільне визнання. Особливо цінно, що публічні успіхи не визначали взаємних симпатій двох особистостей. На думку О. Лосєвої, у спілкуванні з Ф. Мендельсоном Р. Шуман був зацікавлений більше і так само більше він цінував їхні стосунки[1]. Серед лейпцизького оточення 30–40-х років, за словами О. Лосєвої, Ф. Мендельсон був для Р. Шумана авторитетним колегою і близьким другом. За художнім спрямуванням, за широтою знань, людськими якостями він був глибоко симпатичний Р. Шуману як надзвичайно гармонійна особистість.

Сучасник композиторів Ф. Брендель звертає увагу на те, що Р. Шуман підтримував по-справжньому близькі стосунки далеко не з усіма, хто його оточував. Саме тому він вважає зв'язок Р. Шумана з Ф. Мендельсоном чи не найближчим до головної для нього теми – захоплення своєю коханою і дружиною Кларою Вік. «У цих епохальних зв'язках значення мало для Шумана, можливо, тільки кохання, а потім знайомство з Мендельсоном», – писав Ф. Брендель[2]. Яскраво характеризують ставлення Р. Шумана до Ф. Мендельсона його спогади у листі від 23 квітня 1848 року: «На Мендельсона ми всі з повагою дивилися знизу вгору. Ніби чудотворний образ, він завжди видавався дещо вищим, ніж відчуваєш себе самого, і при тому був такий щирий, такий скромний!»[3].

Щодо зацікавленості Ф. Мендельсона Р. Шуманом, то його висловлювань у доступних джерелах не знайдено. Доводиться припускати, що він відчував масштаб особистості Р. Шумана, його таланту. Наведемо два уривки з його листів до Генрієтти Фойгт від 15 березня 1835 року про шуманівські експромти ор. 5 на тему Клари Вік: «Хотілося б мені побути кілька днів у Лейпцигу, щоб сказати йому, як багато мені у них до душі і подобається, але дещо й не подобається, та я навіть гадаю, що він би

[1] Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. – 1999. – № 3. – С. 192.

[2] Брендель Ф. Из рецензии на книгу В. Й. Вазилевского «Роберт Шуман. Биография» / Ф. Брендель // Воспоминания о Роберте Шумане / пер. с нем. А. В. Михайлова и О. В. Лосевой; сост., коммент. и предисл. О. В. Лосевой. – М. : Издательский дом «Композитор», 2000. – С. 97.

[3] Письмо Р. Шумана к Ж. Ж. Б. Лорану от 23 апреля 1848 г. // Шуман Р. Письма : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., научн. ред., вступ. ст., коммент. Д. В. Житомирского ; пер. с нем. Д. В. Житомирского, Е. М. Закс, Л. С. Товалёвой, В. Г. Шнитке. – М. : Музыка, 1970. – Т. 1. – С. 176–177.

погодився зі мною, якби мені вдалося як слід усе викласти»[1]. Ці слова характеризують перші моменти їхнього знайомства. Пізніше мати Ф. Мендельсона писала особисто до Р. Шумана: «Мій син пише про Вас багато похвального, так що я подвійно шкодую, що розминулася вчора з Вами» (лист від 17 вересня 1839 року)[2]. Ці слова підтверджують, наскільки близькими були Ф. Мендельсон і Р. Шуман. Отже, незважаючи на відсутність прямих висловлювань Ф. Мендельсона на адресу Р. Шумана, про його доброзичливе і відкрите ставлення до нього свідчать інші, непрямі факти.

Відомості про дружні стосунки Р. Шумана і Ф. Мендельсона у Лейпцигу є у згадках про спільно проведений час, обіди та дозвілля. Ось, наприклад, запис у шуманівському щоденнику від 11 жовтня 1836 року: «Після обіду прогулянка з Мендельсоном, Давідом, Ліпінським, Стаматі та маленьким Франком»[3]. Або відомі згадки Р. Шумана про гру в шахи з Ф. Мендельсоном та про захоплення більярдом[4].

Для Р. Шумана і Ф. Мендельсона таке спільне проведення часу було логічним продовженням їхнього спілкування під час концертів у залі Гевандхауза та у церкві св. Фоми. Тут виступали місцеві та приїжджі музиканти, зустрічались композитори і виконавці. Але окремо слід сказати про зустрічі на приватних музичних вечорах у будинках видатних осіб, які сприяли тісному контакту музичної еліти. Найвідоміші з них – квартетні вечори або «квартетні ранки» у Р. Шумана. Відомі також зустрічі у Фрідріха Віка. Особливістю таких вечорів була не численність аудиторії, а її особливий склад. Ф. Янзен відзначав, що найчастіше їх метою було ознайомлення з музичними новинками[5]: звучала камерна музика, інструментальні сольні й ансамблеві твори. Як свідчать біографи Р. Шумана, особливим місцем таких зібрань від 1834 року був будинок лейпцизьких меценатів та меломанів Фойгтів. Згодом такі приватні зустрічі відбувались у піаніста і композитора Фердинанда Гіллера та Бендеманів.

Детальніше слід зупинитися на музичних вечорах у Фогтів, адже саме організатори цих зібрань, як згадує Р. Шуман, познайомили його з Ф. Мендельсоном[6]. Д. В. Житомирський відзначав: «<...> Подружжя Фойгт значною мірою сприяло переїзду Мендельсона 1835 р. до Лейпцига»[7]. Дослідник спирався на фрагмент листа Генрієтти Фогт про їхні зустрічі на музичному фестивалі у Кельні, а потім і у композитора у Дюссельдорфі, підсумовуючи, що завдяки цим зустрічам Ф. Мендельсон остаточно вирішив узяти на себе керівництво оркестром лейпцизького Гевандхауза.

---

[1] Цит. за: Ворбс Г. Х. Феликс Мендельсон-Бартольди. Жизнь и деятельность в свете собственных высказываний и сообщений современников / Ганс Христоф Ворбс ; пер. с нем. В. Розанова ; предисл. и примеч. А. К. Кенигсберг. – М. : Музыка, 1966. – С. 141.

[2] Цит. за: Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. –1999. – № 3. – С. 202.

[3] Запис зі щоденника Р. Шумана наводиться з редакторських коментарів до спогадів, Цит. за: Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. –1999. – № 3. – С. 200.

[4] Про такі спільні години дозвілля існує багато свідчень у листах та спогадах Р. Шумана.

[5] Из книги Ф. Г. Янзена «Давидсбундлеры» // Воспоминания о Роберте Шумане / пер. с нем. А. В. Михайлова и О. В. Лосевой ; сост., коммент. и предисл. О. В. Лосевой. – М. : Издательский дом «Композитор», 2000. – С. 84

[6] Там само. – С. 198.

[7] Наведені слова Д. В. Житомирського містяться у коментарях до кн.: Шуман Р. О музыке и музыкантах : сб. ст. : в 2 т. – Т. 2-А / сост., текстологическая ред., коммент. и указатели Д. В. Житомирского ; пер. с немецкого А. Г. Габричевского и Л. С. Товалёвой ; ред. перевода Г. А. Балтер. – М. : Музыка, 1978. – С. 314.

Цікаво, що прізвище Фойгт трапляється серед відомих лейпцизьких органістів та майстрів із виготовлення орга́нів. Можливо, опікування музичним життям Лейпцига для родини Фойгтів було пов'язане з певними сімейними традиціями.

Про Генрієтту Фойгт (1808–1839) та її чоловіка Карла Фогта (1805–1881) добре відгукувалися сучасники. Р. Шуман мав особливо тісні дружні стосунки з Генріеттою. У статті «Спогади про друга», присвяченій їй, композитор згадував: «До останньої миті зберігала вона <...> ту ж саму силу любові до музики, ту ж саму жертовну прихильність до її майстрів <...> Вона допомагала всюди, де йшлося про музику і музикантів, користуючись як зовнішньою доброю нагодою, так і увагою чоловіка, який ніколи не перешкоджав її починанням»[1].

На музичних зустрічах у Фогтів, крім Р. Шумана та Ф. Мендельсона, бували й інші видатні особистості Лейпцига, а також приїжджі музиканти. Серед них – молодий Л. Шунке і В. Тауберт, юна К. Вік і Ю. Кнорр, Ф. Гіллер і Ф. Брендель, Л. Шпор і Ф. Давід, а також Л. Бергер, Г. Дорн, М. Гауптман, К. Льове, Ф. Шопен та Ф. Ліст. У них бували співаки, художники, видавці нот.

Генрієтта Фойгт була гарною піаністкою, хоча не виступала у великих концертах. Її піаністична діяльність розгорталася в умовах приватних музичних зустрічей. Про глибоку повагу Ф. Мендельсона до Генрієтти Фойгт свідчать його листи на її адресу, на що звертає увагу Д. В. Житомирський[2]. Хоч відомо, що їх збереглося вісім, у книзі Г. Ворбса опубліковано лише один.

Про фортепіанну гру мадам Г. Фойгт Моріц Гауптман писав 1835 року, що вона вразила його глибиною почуттів та відсутністю якоїсь сентиментальності[3]. Генрієтта Фойгт як палка шанувальниця музики Л. ван Бетховена мала у шуманівському оточенні поетичний псевдонім «Елеонора», тобто була членом духовного союзу «Давидсбюндлерів». Р. Шуман писав, що коло її музичних інтересів згодом розширилось творчістю композиторів післябетховенської епохи, зокрема К. М. Вебера і Ф. Шуберта, а пізніше – Ф. Мендельсона і Ф. Шопена. Особливо яскраву характеристику піанізму Г. Фойгт дав Р. Шуман: «Її гра на фортепіано відзначалася всіма перевагами школи Л. Бергера. Вона грала коректно, витончено, охоче, але не без побоювання, коли її багато хто слухав. Вона дотримувалась основних положень своєї школи довго і суворо; так, наприклад, її лише силою можна було вмовити користуватися пожвавленою педалізацію. Але ми ніколи не чули, щоб вона грала поганий твір, вона ніколи і не потурала поганому»[4]. Отже, Р. Шуман пов'язував піанізм Г. Фойгт зі «старою школою» її берлінського вчителя Людвіга Бергера.

Цікаво, яким бачили сучасники іншого блискучого учня цього ж видатного берлінського вчителя – Мендельсона-піаніста? Фердинанд Гіллер писав: «Своєрідність гри Мендельсона полягала в тому, що, виконуючи у вузькому колі власні речі, він грав їх надзвичайно стримано, – у чому, мабуть, і виявлявся його задум: він хотів підкоряти не виконанням, а впливати тільки змістом. Лише у творах для оркестру він дозволяв собі захопитися багатогранністю завдання, яке стояло перед ним. Зате, граючи твори наших великих майстрів, він змінювався і весь був вогонь та полум'я»[5].

---

[1] Шуман Р. Воспоминания о друге // Шуман Р. О музыке и музыкантах : собр. ст. : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., текстологическая ред., коммент. и указатели Д. В. Житомирского ; пер. с нем. А. Г. Габричевского и Л. С. Товалёвой ; ред. перевода Г. А. Балтер. – М. : Музыка, 1978. – Т. 2-А. – С. 214.

[2] Див. коментарі Д. В. Житомирського до статті: Шуман Р. Воспоминания о друге // Там само. – С. 314.

[3] Там само. – С. 314.

[4] Шуман Р. Воспоминания о друге // Там само. – С. 215.

[5] Цит. за: Ворбс Г. Х. Феликс Мендельсон-Бартольди. Жизнь и деятельность в свете собственных высказываний и сообщений современников / Ганс Христоф Ворбс ; пер. с нем. В. Розанова ; предисл. и примеч. А. К. Кенигсберг. – М. : Музыка, 1966. – С. 124.

Едуард Деврієнт згадував: «Гра Фелікса на той час досягла, мабуть, своєї вершини, і її своєрідний характер виступав найбільш яскраво. То була зовсім не віртуозність, слухачів захоплювала не його дивовижна технічна вправність, не витримка, не його точність і сила. Ви зовсім забували про інструмент і сприймали лише інтерпретацію п'єси – правда, тому він і грав тільки видатні твори. Він обдаровував вас музичною відвертістю – це була мова, якою спілкувався дух із духом»[1].

Яскраво відтворюється характер мендельсонівського піанізму словами відомого теоретика і композитора, а згодом кантора церкви Св. Томи в Лейпцигу Моріца Гауптмана: «Більше за всіх піаністів я люблю Шельбе і Мендельсона, бо обидва вони музикують так, що забуваєш про існування скрині з клавішами та про десять пальців»[2].

Н. Б. Кашкадамова відзначає, що фортепіанне виконавство Ф. Мендельсона подобалося слухачам, викликало захоплення, проте ні в юності, ні у зрілому віці він не був концертуючим віртуозом: «Мендельсон, власне, не багато виступав як піаніст, але постійно й охоче музикував на фортеп'яно»[3]. З таким висновком не можна погодитися, адже відомо про численні виступи Ф. Мендельсона як піаніста, органіста і камерного ансамбліста у великих концертах та на музичних зустрічах і вечорах. Та насправді, він мав свої репертуарні уподобання. Р. Шуман писав: «Мендельсон ніколи не грав публічно сучасні п'єси; тільки одного разу побажав зіграти f-moll'ний концерт Шопена»[4]. Як переконують листи Ф. Мендельсона та спогади його сучасників, у концертній програмі твори класиків або композиторів післябетховенського періоду він поєднував переважно з виконанням власних опусів. Часто виступав як інтерпретатор маловідомої фортепіанної музики видатних майстрів. У його репертуарі не було модних творів віртуозного характеру. Мабуть Ф. Мендельсон не виконував публічно і фортепіанних творів Р. Шумана. Пояснювати це можна по-різному, проте немає підстав стверджувати, що він не сприймав чи не розумів нових ідей шуманівської музики. Адже відомо про його співпрацю як диригента над підготовкою до публічного виконання, наприклад, двох шуманівських симфоній, ораторії «Рай і Пері», фортепіанного концерту *a-moll*.

У зв'язку з цим цікаво дослідити, як Ф. Мендельсон сприймав виконавське мистецтво інших піаністів, зокрема видатної піаністки Клари Вік. Адже відомо, що Клара втілювала піаністичні ідеали Р. Шумана і була справжнім пропагандистом його творчості[5]. За словами Р. Шумана, Ф. Мендельсон цінував Клару як піаністку та особливо відзначав у її грі на фортепіано щось невловиме[6]. Є багато свідчень про їхнє спільне музикування в ансамблі на фортепіано, зокрема про гру в концертах Гевандхауза та на приватних музичних зустрічах. «Він завжди насолоджувався, коли брав

[1] Цит. за: Ворбс Г. Х. Феликс Мендельсон-Бартольди. Жизнь и деятельность в свете собственных высказываний и сообщений современников / Ганс Христоф Ворбс ; пер. с нем. В. Розанова ; предисл. и примеч. А. К. Кенигсберг. – М. : Музыка, 1966. – С. 123–124.

[2] Цит. за: Ворбс Г. Х. Феликс Мендельсон-Бартольди. Жизнь и деятельность в свете собственных высказываний и сообщений современников / Ганс Христоф Ворбс ; пер. с нем. В. Розанова ; предисл. и примеч. А. К. Кенигсберг. – М. : Музыка, 1966. – С. 123.

[3] Кашкадамова Н. Б. Історія фортеп'янного мистецтва. XIX сторіччя : підручник / Наталія Борисівна Кашкадамова. – Тернопіль : АСТОН, 2006. – С. 116–117.

[4] Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. – 1999. – № 3. – С. 195.

[5] Див.: Шохирева Н. А. Клара Шуман в истории фортепианного исполнительства / Н. А. Шохирева // Музыковедение. – 2007. – № 6. – С. 59–64.

[6] Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. – 1999. – № 3. – С. 199.

під час гри з нею надшвидкі темпи у виконанні чотирьохручних п'єс <...>»[1]. Відомо також, що Ф. Мендельсон як диригент багато виступав із Кларою, акомпануючи їй. 1841 року він написав спеціально для її концерту фортепіанний дует «Allegro brilliant», а 1844 року присвятив їй п'ятий зошит «Пісень без слів» ор. 62[2]. У спогадах Р. Шумана та сучасників є свідчення про неабияке захоплення Клари Вік фортепіанною грою Ф. Мендельсона. Це дає підстави говорити про спільність їхніх поглядів на виконавський стиль. Варто відзначити, що піанізм Ф. Мендельсона мав характерні ознаки «старої» школи, але одночасно вини поєднувалися з іншими звукотворчими виконавськими прийомами, які надавали грі романтичного звучання. Отже, Ф. Мендельсон і Р. Шуман мали спільні естетичні позиції у поглядах на фортепіанне виконавське мистецтво.

Окрема тема – діяльність Ф. Мендельсона як органіста. Зазначимо, що грати на органі Ф. Мендельсон навчися у дитинстві, опановуючи принципи органної виконавської техніки. Відповідно, він знав напрацювання в галузі органної педагогіки. До того, граючи на органі, він знайомився з творчістю видатних поліфоністів, зокрема з музикою Й. С. Баха. Слід наголосити, що ця, так би мовити, *органна лінія* теж поєднувала Ф. Мендельсона і Р. Шумана: обидва починали свої заняття музикою з гри на органі, а у зрілі роки це захоплення трансформувалося у «бахівську» складову їхніх спільних інтересів.

Свої акценти вносили у стосунки двох великих музикантів і їхні викладачі. Берлінським учителем Ф. Мендельсона з теоретичних дисциплін був видатний Карл Фрідріх Цельтер (1758–1832), з фортепіано – Людвіг Бергер (1777–1839), а наставником із органа – А. В. Бах, який не був нащадком Й. С. Баха, проте також був учнем К. Ф. Цельтера та Л. Бергера. Композитор і теоретик К. Ф. Цельтер керував Берлінською співочою школою (Singakademie), був найавторитетнішим педагогом Берліна[3]. Відомо, що у цій школі навчалось багато учнів, які згодом стали цікавими і видатними особистостями XIX ст. Діяльність його певним чином була пов'язана з давніми музичними традиціями Лейпцига, які він оберігав у Берліні. Ім'я К. Ф. Цельтера, як і Л. Бергера, дослідники пов'язують із продовженням традицій так званої середньонімецької школи XVI – XVIII ст.[4]

Більш пізній зв'язок цих видатних берлінських учителів із Р. Шуманом був хоч і не прямим, але важливим. Проміжною ланкою можна вважати цікаву постать Генріха Дорна (1804–1892) – викладача Р. Шумана з теоретичних дисциплін, який теж був вихованцем школи К. Ф. Цельтера та Л. Бергера. Р. Шуман міг долучитися до давніх музичних традицій середньонімецької школи також за допомогою Фрідріха Віка, погляди якого сформувалися у Віттенберзі й Лейпцигу, на що звертає увагу К. Жабинський[5].

---

[1] Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. – 1999. – № 3. – С. 199.

[2] Ці факти згадує О. В. Лосева у коментарях до шуманівських спогадів. Див.: Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. – 1999. – № 3. – С. 202.

[3] Див.: Цельтер Карл Фридрих // Музыкальный словарь Гроува / пер. с англ., ред. и доп. Л. О. Акопяна. – М. : Практика, 2001. – С. 969.

[4] На цьому, зокрема, зосереджує увагу шуманівський біограф, див.: Житомирский Д. В. Роберт Шуман. Очерк жизни и творчества / Д. В. Житомирский. – М. : Музыка, 1964. – С. 135.

[5] Жабинский К. А. Фортепианное творчество Роберта Шумана и австро-немецкая традиция XVII – XXIII веков / К. А. Жабинский // Жабинский К. А., Зенкин К. В. Музыка в пространстве культуры : избр. статьи. – Вып. 3. – Ростов-на-Дону : Книга, 2005. – С. 141–142.

Повертаючись до постаті Людвіга Бергера, слід згадати, що Р. Шуман підтримував зв'язки з митцем, листуючись із ним та зустрічаючись у Генрієтти Фойгт. Постать Л. Бергера особливо цікава й тим, що він продовжував традиції школи видатного вчителя Муціо Клементі (1752–1832), відомого як засновника англійської школи піанізму. Цим пояснюється шуманівська характеристика Л. Бергера як представника «старої школи». Але слід враховувати, що серед учнів видатного М. Клементі, крім Л. Бергера, були не менш блискучі І. Мошелес та В. М. Калькбреннер, Дж. Фільд та Ж.-Б. Крамер, а також Дж. Мейєрбер. За лінією самого Л. Бергера слід назвати такі відомі імена, як К. М. Вебер, А. Гензельт, Фанні Мендельсон-Гензель та Фелікс Мендельсон-Бартольді. Отже, одночасно на одній концертній арені виступали різні яскраві піаністи: учителі та їхні учні, представники старої та засновники нової піаністичних шкіл. Відомо, що Р. Шуман у публіцистичних статтях, а К. Вік у своїх щоденниках наголошували на ознаках нового типу піанізму, який зародився в річищі романтичного мистецтва того часу. Переплетення «старого» і «нового» у тогочасному піанізмі, і загалом у музичному мистецтві, відзначала і Генрієтта Фогт: «<...> Я бачу у теперішньому музичному житті та музичній творчості не більш ніж перехідний період (винятки я допускаю), з якого має з часом з'явитися щось ще краще і більш ясне, – це боротьба і битва, але перемога, здається, ще далеко»[1].

Узагальнюючи, можна сказати, що діяльність названих піаністів була спрямована саме на пошуки шляхів формування піанізму нового типу. Такий пошук ставав можливим завдяки ідеям «нової поетичної доби», як називав цей час Р. Шуман. Фортепіанне мистецтво виходило зі сфери домашнього музикування, переживало період свого становлення у професійній діяльності концертуючого виконавця.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що двох видатних німецьких музикантів XIX ст. Р. Шумана і Ф. Мендельсона поєднували спільні естетичні позиції. Їхні музичні інтереси втілювались у професійній концертній діяльності та в участі у музичних вечорах в колі лейпцизького оточення. Плідна діяльність Ф. Мендельсона як піаніста та диригента, а Р. Шумана – як публіциста взаємодоповнювали одна одну, сприяючи особливій концентрації потужних мистецьких сил Лейпцига, у якому 1843 року з ініціативи та за сприяння Ф. Мендельсона була заснована перша німецька консерваторія. Закономірно, що викладати у новоствореному закладі Ф. Мендельсон запросив і Р. Шумана та його дружину Клару Вік. Завдяки діяльності цих музикантів нові естетичні погляди на мистецтво, зокрема на фортепіанне виконавство, могли впливати на мистецьку молодь, а також на творчість численних митців, які виступали у Лейпцигу.

Розглянута тема дружніх стосунків Р. Шумана і Ф. Мендельсона активізує подальше вивчення конкретного творчого взаємовпливу, а це вимагатиме аналізу тогочасного музичного доробку цих видатних митців. Цікаві результати може дати більш детальне вивчення їх впливу на діяльність інших музикантів-сучасників, з якими вони спілкувалися у Лейпцигу та поза його межами.

[1] Цит. за: Шуман Р. О музыке и музыкантах : собр. ст. : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., текстологическая ред., коммент. и указатели Д. В. Житомирского ; пер. с нем. А. Г. Габричевского и Л. С. Товалёвой ; ред. перевода Г. А. Балтер. – М. : Музыка, 1978. – Т. 2-А – С. 214.

Література

1. Брендель Ф. Из рецензии на книгу В. Й. Вазилевского «Роберт Шуман. Биография» / Ф. Брендель // Воспоминания о Роберте Шумане / пер. с нем. А. В. Михайлова и О. В. Лосевой; сост., коммент. и предисл. О. В. Лосевой. – М. : Издательский дом «Композитор», 2000. – С. 93–114.

2. Ворбс Г. Х. Феликс Мендельсон-Бартольди. Жизнь и деятельность в свете собственных высказываний и сообщений современников / Ганс Христоф Ворбс ; пер. с нем. В. Розанова ; предисл. и примеч. А. К. Кенигсберг. – М. : Музыка, 1966. – 319 с.

3. Воспоминания о Роберте Шумане / пер. с нем. А. В. Михайлова и О. В. Лосевой ; сост., коммент. и предисл. О. В. Лосевой. – М. : Издательский дом «Композитор», 2000. – 556 с.

4. Воспоминания Роберта Шумана о Феликсе Мендельсоне-Бартольди / пер. с нем., коммент. и предисл. О. В. Лосевой // Музыкальная академия. – 1999. – № 3. – С. 190–206.

5. Гнатюк Л. А. Микола Лисенко і Лейпцизька консерваторія: німецька музично-теоретична школа як фундамент європейської музичної освіти : дис. … канд. мист. : спец. 17.00.02 / Гнатюк Лариса Анастасіївна ; Київ. держ. конс. ім. П. І. Чайковського. – К., 1994. – 216 с.

6. Гнатюк Л. А. Ф. Мендельсон и Лейпцигская консерватория / Л. А. Гнатюк // Ф. Мендельсон-Бартольди и традиции музыкального профессионализма : сб. науч. трудов / сост. Г. И. Ганзбург ; «Харьковские ассамблеи» ; Институт музыкознания. – Харьков, 1995. – С. 48–60.

7. Гнатюк Л. А. Э. Ф. Рихтер и западноевропейское музыковедение XIX века // Музыка Западной Европы – классика и современность: творчество, исполнительство, педагогика / [сост. и ред. А. Стахевича ; под общ. ред. М. Р. Черкашиной-Губаренко]. – К., 1994. – С. 32–39.

8. Жабинский К. А. Фортепианное творчество Роберта Шумана и австро-немецкая традиция XVII – XXIII веков / К. А. Жабинский // Жабинский К. А., Зенкин К. В. Музыка в пространстве культуры : избр. статьи. – Вып. 3. – Ростов-на-Дону : Книга, 2005. – С. 141–165.

9. Житомирский Д. В. Роберт Шуман. Очерк жизни и творчества / Д. В. Житомирский. – М. : Музыка, 1964. – 879 с.

10. Из книги Ф. Г. Янзена «Давидсбундлеры» // Воспоминания о Роберте Шумане / пер. с нем. А. В. Михайлова и О. В. Лосевой ; сост., коммент. и предисл. О. В. Лосевой. – М. : Издательский дом «Композитор», 2000. – С. 69–91.

11. Кашкадамова Н. Б. Історія фортеп'янного мистецтва. XIX сторіччя : підручник / Наталія Борисівна Кашкадамова. – Тернопіль : АСТОН, 2006. – 608 с.

12. Ф. Мендельсон-Бартольди и традиции музыкального профессионализма : сб. науч. трудов / сост. Г. И. Ганзбург ; «Харьковские ассамблеи» ; Институт музыкознания. – Харьков, 1995. – 171 с.

13. Цельтер Карл Фридрих // Музыкальный словарь Гроува / пер. с англ., ред. и доп. Л. О. Акопяна. – М. : Практика, 2001. – С. 969.

14. Шохирева Н. А. Клара Шуман в истории фортепианного исполнительства / Н. А. Шохирева // Музыковедение. – 2007. – № 6. – С. 59–64.

15. Шуман Р. Воспоминания о друге // Шуман Р. О музыке и музыкантах : собр. ст. ; в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., текстологическая ред., коммент. и указатели Д. В. Житомирского ; пер. с нем. А. Г. Габричевского и Л. С. Товалёвой ; ред. перевода Г. А. Балтер. – М. : Музыка, 1978. – Т. 2-А. – С. 313–218.

16. Шуман Р. О музыке и музыкантах : собр. ст. : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., текстологическая ред., коммент. и указатели Д. В. Житомирского ; пер. с нем. А. Г. Габричевского и Л. С. Товалёвой ; ред. перевода Г. А. Балтер. – М. : Музыка, 1975 – 1979. – Т. 1 – 1975. – 407 с. ; Т. 2-А. – 1978. – 327 с.; Т. 2-Б. – 1979. – 294 с.

17. Шуман Р. Письма : в 2 т. / Роберт Шуман ; сост., научн. ред., вступ. статья, коммент. Д. В. Житомирского ; пер. с нем. Д. В. Житомирского, Е. М. Закс, Л. С. Товалёвой, В. Г. Шнитке. – М. : Музыка, 1970–1982. – Т. 1. – 1970. – 719 с. ; Т. 2. – 1982. – 525 с.

Забара М. В. Роберт Шуман та Фелікс Мендельсон: сторінки історії однієї дружби. Розглянуто деякі сторінки історії дружби Р. Шумана і Ф. Мендельсона у лейпцизький період, виявлено спільні естетичні позиції у поглядах на музичне мистецтво, зокрема на фортепіанне, охарактеризовано їхні інтереси та зв'язки з іншими музикантами-сучасниками.

Ключові слова: лейпцизькі музиканти, піанізм «старої» школи, «нова поетична доба», фортепіанне мистецтво романтизму.

Забара М. В. Роберт Шуман и Феликс Мендельсон: страницы истории одной дружбы. Рассмотрены некоторые страницы истории дружбы Р. Шумана и Ф. Мендельсона в лейпцигский период, выявлены общие эстетические взгляды на музыкальное искусство, в частности на фортепианное, обозначен круг их интересов и связей с другими музыкантами-современниками.

Ключевые слова: лейпцигские музыканты, пианизм «старой» школы, «новая поэтическая эпоха», фортепианное искусство романтизма.

Zabara M. V. Robert Schumann and Felix Mendelssohn: a Story of the One Friendship. The article describes some moments of friendship between outstanding German musicians of XIX century – R. Schumann and F. Mendelssohn when they were in Leipzig. It makes apparent their common aesthetic views on music, especially on piano art. Also it shows their common interests and it discovers relations with other contemporary musicians.

Key words: Leipzig musicians, the pianism of the "old" school, "new poetic age", piano art of Romanticism.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бєляковська Наталія Віталіївна – викладач Сімферопольського музичного училища імені П. І. Чайковського і кафедри хорового диригування Сімферопольського факультету Донецької державної музичної академії імені С. С. Прокоф'єва, пошукувач кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Бентя Юлія Валентинівна – магістр музичного мистецтва (музикознавство), провідний спеціаліст Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (відділ довідкового апарату та обліку документів).

Вишинський Віталій Володимирович – аспірант кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Ганзбург Григорій Ізраїльович – директор Інституту музикознавства (Харків), викладач Харківського музичного училища імені Б. М. Лятошинського.

Гнатів Тамара Франківна – кандидат мистецтвознавства, професор кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Забара Максим Володимирович – викладач кафедри фортепіанного виконавства і художньої культури Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, пошукувач кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Кияновська Любов Олександрівна – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри історії музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка.

Корчова Олена Олександрівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Мельник Лідія Олександрівна – кандидат мистецтвознавства, доцент Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка, докторант Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Неболюбова Лариса Сергіївна – кандидат мистецтвознавства, професор кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Савицька Наталія Владиславівна – доктор мистецтвознавства, професор кафедри історії музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка.

Ставиченко Анна Валеріївна – аспірантка кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Сулім Римма Анатоліївна – кандидат мистецтвознавства, докторант кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Щоголева Олена Володимирівна – концертмейстер кафедри хорового диригування Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, концертмейстер циклової комісії оркестрових струнних інструментів Київського інституту музики імені Р. М. Глієра, пошукувач кафедри зарубіжної музики Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

З М І С Т

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО **3**

До 200-річчя Ф. Шопена, Р. Шумана, Г. Малера 3

Кияновська Л. О. Рецепція творчості Фридерика Шопена та Роберта Шумана у Львові 3

Мельник Л. О. Фридерик Шопен як медійний персонаж: ювілейні святкування 1910 року в дзеркалі львівської преси 11

Савицька Н. В. Юнацький період життєсходження Фридерика Шопена у дзеркалі його епістолярію 20

Бєляковська Н. Є. Творчість Фридерика Шопена у діалозі з оперним мистецтвом його часу 29

Гнатів Т. Ф. Фридерик Шопен і Клод Дебюссі: парадигма духовного зв'язку 37

Корчова О. О. Французькі митці доби модернізму у композиторському діалозі з Фридериком Шопеном 43

Сулім Р. А. Фридерик Шопен і формування української фортепіанної школи 49

Ганзбург Г. И. Театралізація камерних жанрів у вокальній музиці Роберта Шумана 61

Щоголева А. В. П'єси-фантазії Роберта Шумана для камерного ансамблю (цикли ор. 73 і ор. 88) 70

Забара М. В. Роберт Шуман та Фелікс Мендельсон: сторінки історії однієї дружби 80

Неболюбова Л. С. Інтенції смерті симфонічного мислення Густава Малера. Перші симфонії 91

Вишинський В. В. Категорія руху в музичній естетиці Густава Малера: джерела й трактування 105

Ставиченко А. В. Густав Малер та Ріхард Штраус: творчі контакти і співпраця 117

НАШІ ЮВІЛЕЇ **127**

Бентя Ю. В. Вікторія Бібік: «Музика скаже сама про себе» 127

НАУКОВЕ ЖИТТЯ НМАУ ІМ. П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО **136**

Захисти на здобуття наукового ступеня 136

Наукові конференції 138

До 75-річчя кафедри духових і ударних інструментів НМАУ ім. П. І. Чайковського 138

До 80-річчя завідувача кафедри народних інструментів НМАУ ім. П. І. Чайковського Миколи Андрійовича Давидова 140

Нові видання 142

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ **148**

Науковий журнал

Міністерство культури України
Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ
імені П. І. Чайковського

№ 4 (9) 2010

Редактор-упорядник – Олександр Антонюк
Редактор – Лідія Світайло
Верстка і макетування – Лариса Гнатюк
Дизайн обкладинки – Сергій Ніколаєв

Формат 60x90/8
Ум. друк. арк. 12,48
Папір офсетний. Друк офсетний
Гарнітура «Georgia», «Times New Roman»
Наклад 500 примірників

Віддруковано:
Видавничий центр НМАУ ім. П. І. Чайковського
Україна, Київ, вул. Архітектора Городецького, 1/3